

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
pol leta	3 " 30 "
četrt leta	1 " 70 "
mesec	— " 60 "

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
pol leta	3 " 80 "
četrt leta	2 " — "
mesec	— " 70 "

SLOVENEČ.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznaniila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 56.

V Celovcu v saboto 14. julija 1866.

Tečaj II.

Prijazna beseda slovenskim rodoljubom!

Ne more se zgoditi, kar smo želeli vsi rodoljubi — mi in vi — „Slovenec“ še ne more izhajati trikrat na teden.

Minulo polletje se je od „Slovenca“ tiskalo 610 iztisov, izmed katerih se jih razpošilja 54 iztisov zastoj, 59 naročnikov pa naročnine še plačalo ni. Po tem takem je I. polletje 1866 hodilo plačanih iztisov 497, kar znaša 1640 gld. 10 kr. Od tega denarja gre za tiskarnino 884 gld. in za kolikovníno 320 gld., tako da ostane za vse druge stroške: za vredovanje, razpošiljanje, dopisovanje le samo 436 gld.

II. polovica I. 1866 se pa še slabej kaže. Novih naročnikov se je oglasilo 14, starih pa ni še plačalo naročnine 84. Ako torej ti gg. naročniki ne pošljejo naročnine in odstopijo, kaže se gotova zguba. Ne samo, da je ves trud zastoj, da je pri vredovanju toliko skerbi, nevarnost in sitnost, po verhu je še pri denarju očitna škoda. Mislimo pa, da se „Slovenec“ tako obnaša, da je vreden, naj ga slovenski rodoljubi bolje podpirajo. Največ podpornikov šteje med čč. gg. duhovniki; nekaj jih je tudi med šolsko mladino in kmeti. Čisto zapuščen pa je „Slovenec“ od naše gospode, od naših bogatinov in naših uradnikov. Ako bi nekatere naše velikaše in rodoljubne bahače imenovali in povedali, da ti gospodje še belica ne pokažejo za domače časnike, gotovo bi ves svet z rokami sklepal in čudom se čudil: Rodoljubno bahanje je pač dober kup!

In vendar so časi kaj ugodni in prijazni političnim časnikom: Nemški časniki, ki Slovane prav nesramno černijo in bi vse slovenske svetinje in pravice radi v prah pomandrali, štejejo naročnikov toliko, da jim iztisov pomanjkuje. In med naročniki je gotovo tudi največ Slovanov, ki po tem takem sami sebi s pestmi v medočje bijejo, sovražnike svoje pa podpirajo in so tako sami svoji največji sovražniki!

Preljubi Slovenci!

V sedanjih časih, ko se godijo ne samo tako strašne, temuč tudi tako imenitne reči po naših krajih, tudi vi ne morete skajati brez časnikov. Pravo in potrebno je, da seagate po njih in da zveste, kaj se po svetu godi. Pa imejte toliko pameti in toliko slovenske kervi, da si naročujete najpred slovenske, domače časnike. Hvala Bogu, da jih imate, — imate „Novice“, „Slovenca“, „Dan-co“, „Ilirsk. Primorjana“, po teh seagate, te podpirajte, te priporočujte in razširjajte!

Pa pravite: „Saj ne zastopim in še prav gladko brati ne znam te nove „šprae“. Prašamo vas, ali po nemških časnikih razumite vse, kar berete? Marsikaj razumite narobe, marsičesa pa čisto nič! Kar „Slovenca“ posebej zadeva, slišimo od vseh strani, da ljudje prav lahko razumejo vse, kar donša, še celo vvodne članke, v katerih se razlaga visoka politika. Le poskusite in iz rodoljubja in ljubezni nekaj poterpjenja imejte in prepričali se boste, da znate slo-

venske časnike lahko in gladko brati, preden mesec mine.

Dalje pravite: „Godijo se zdaj take novice, da jih hočemo vsak den zvedeti.“ To morejo le tisti terditi, katerim časniki po pošti dohajajo vsak den, — takih pa ni tolika sila; največ je takih Slovencev, katerim časniki le po dva — ali trikrat v roke pridejo. Koliko laži donšajo taki dnevniki! Kar danes terdijo za sveto resnico, jutri ali jutremine spet preklicujejo. Časniki pa, ki bolj poredkoma hodijo na svitlo, dogodbe in novice bolj trebijo in prebirajo, pa le to donšajo, kar se je skazalo resnica. Sicer smo pa tudi rade volje na svitlo dajati „Slovenca“ tri — štirikrat, ja celo vsakden, ako nas gg. naročniki tako podpirajo, da — dobičkane iščemo nobenega — vsaj denarne zgube ne bode. Čč. gg. rodoljubi le odprite svoje mošnjice in že prihodnje četertletje dobote „Slovenca“ tri — ali še večkrat na teden! To se pa samo ob sebi razume, da bode tudi cena poskočila, pa le za toliko, kolikor tisk, papir, kolek (štampelj) in poština velja. Serčno nam je žal, da nismo tak bogatin, da bi mogli tako imenitno reč precej začeti na svojo pest in vsaj eno ali dve leti „Slovenca“ 3—4 krat na teden izdajati, ako ravno nam škode donša. Morebiti da je kak drug premožen rodoljub volje to storiti; naj se nam oglasi, lahko se pogodimo. —

Tem besedam pristavljamo še te le rodoljubne prošnje:

a) Naj nam čč. gg. stari naročniki pošljejo naročnino; današnji list je predposlednji list, ki ga jim pošljemo, ako se hitro ne oglosijo. Kdor „Slovenca“ ni volje imeti, naj na prihodnji list napiše: „Ne sprejemlje se“ in naj se nam pošlje nazaj.

b) Naj čč. gg. rodoljubi po naših mestih: v Mariboru, Celju, Ptuj, — Ijubljani, Kranju, Novem mestu, — Gorici in Terstu, — Celovcu, Beljaku, Velikovu, Pliberku, tudi na Dunaju in Gradcu tirjajo, da si kavarne in gostilnice, kamor Slovenci dohajajo in svoj denar nosijo, tudi naše gore liste naročujejo. Gospodje! tu še veliko manjka, le krepko na noge za svoj denar, serčnost velja!

c) Naj šolska mladina, ktera je našim narodnim svetinjam toliko krepka podpora in že toliko pripomogla, naj zdaj o šolskih počitnicah ne derži križem rok; prijazna beseda najde prijazno mesto! Mladenci! hodite po vseh koncih naše Slovenije; skazujte se povsod in vselej verle sinove matere Slovenije. Prigovarjajte čč. gg. županom, učnikom, kerčmarjem in drugim Slovincem, naj ne zabijo in zamenarjajo domačih časnikov. Videli bote, da bo beseda vaša rodila obilno sadu! —

d) Naj čč. gg. rodoljubi ne zabijo tistih prevažnih besed, ki jih je une dni omenil č. g. dopisovatelj iz Šoštanja. Naznanjajte „Slovenca“ vsake 8—10 dni „drobne novice“ iz vseh pokrajin slovenskih naših dežel, naznanjajte jih vsaj 3—4 mesece, in tako mi sunca! Slovenci vsi bojo radi segali po „Slovenca“!

Delajmo tako vsi z zedinjeno močjo za prelubo pa žalibog od marsiktere strani še pozabljeno domovino! Božja pomoč!

V Celovcu 12. julija 1866.

Lastnik in vrednik.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Stara pesem; — vojaška nabira; gg. nune; monturna komisija.) Strašna nesreča je našo državo zadela; ena največih in najlepših dežel zdihuje pod težkim jarmom tujega zmagovalca. Da! celo bati se je, da naše poglavitno mesto Dunaj pade Prusom v roke. To je strašna nesreča in velika sramota! Pa imeli so tudi okrutni Turki in prevzetni Francozi naš Dunaj že večkrat v svoji pesti, — pa vse je minulo in obveljala je stara pravica. Zatorej nas tudi ne straši to, da naše dni tako hodijo po naših deželah in mestih, kakor da bi Avstrija ne imela niti pušk niti bodal, — pa tudi to bode minulo. Straši nas le to, kar Madjari in Nemci počenjajo ravno zdaj, ko je država naša v velikej nevarnosti. Presvitli cesar je te dni ostro zaukazal, naj da časniki o znotranjih zadevah mirno pišejo in naj da se razni narodi med seboj ne pikajo in ne dražijo. Pa ne samo časniki — nemški in madjarski — so zagnali staro pesem, „naj Avstrija pomoč in otetbo svojo išče v Frankobrodu in v Pešti“, zagnali so to staro pesem o dualizmu ne samo časniki, timveč že mestne gospodke v Solnogradu, v Gradcu — na Dunaju, tudi v Celovcu in še po drugih mestih so že ali gotovo bojo v visoko vlado tiščale, naj se vda njih tirjatvam ali pa naj da sedanje ministerstvo odstopi. In že imajo tudi nove ministre pri roci in to so vsi prevejeni „grossdeutscherji in dualisti“, Slovanov in Romanov najhujši nasprotniki. Dozdaj jim je presvitli cesar vse s krepko besedo spodbil, — Bog ga razsveti in poterdí, da stanoviten ostane! Ako se iz teh zmotnjav izcimi dualizem, gorje in joj ti uboga Avstrija! Največ kervi prelajajo, davkov plačujejo in zdaj bojnih strahot in nesreč nosijo Slovani; naj se naša visoka vlada vedno tega spominja! Na vse narode se je svitli cesar zaupljivo obrnil, tako je pravo, vsi narodi ga bojo obdali pa branili prestol in domovino do poslednjega belica in do poslednje kapljice svoje kervi. — Vse torej se čudi, da zastran nove nabire ali rekrutbe gre vse tako polzevo pot, vse ravno tako, kakor da bi ne bilo nobene sile in potrebe. Prusi to delajo vse drugači, — spet pošljejo še več kot 300.000 novih vojakov v vojsko starej armadi na pomoč. Kaj se pa pri nas dela tako imenitnega in izvanrednega? Vse le po starem kopitu! — Mestni odbor naš je hud na čč. gg. nune Uršulinarice, ker niso svoje sirotišnice hotle prepustiti za vojaške potrebe. Nam se pa dozdeva, da čč. gg. nune niso se toliko pregrešile, ker je dosti družih prostorov, ki so za take reči bolj pripravi. — Monturna komisija ne pride v Celovec in veliki prostori šolskih hiš prazni stojé. O koncu šolskega leta povemo kaj v prihodnjem listu.

Iz št. Kancijana. (Marojčičani; v tonjenec; žalostni pogovori.) Slušajte Slovenci, kakih lovor-venecv si je prislužil naš domači polk Marojčičev. 22. junija se je podal o pol sedmih zvečer iz št. Martina čez most, kterege so naglo na ladjah sestavili, k sv. Luciji pred sovražnika. 24. jun. (6. leto in dan, kar so Lah pri Solferini zmagali) ob treh zjutraj so vstali in ukazalo se jim je, da se dene puška čez rame in dalje se je odrinilo. Sprednji polki so se že sekali, da je treskalo in ropotalo, naš domači polk pa je višino pri „Somicampagni“ obsedel. Že so Lah sprednje polke hudo stiskali, in višino „Monte Croce“ vzeli; ob štirih popoldne pa se zakliče našemu polku: „Naprej“ in dirjali so in mahali po laških glavah, da so vse razkabili. Lah v beg, naši pa za njimi veselo klicaje: „Živio cesar!“ Pri Kustoci so se hteli Lahoni še ustaviti; pa naši še hujske pritiskajo kričaje: „Mi Slovenci ne jenjamo!“ In vzela se je tudi Kustoca, razun tega 7 topov, ktere so štajerski slovenski lovci v pest dobili in blizo 40.000 pušk in dokaj drugih reči, ktere je moral sovražnik pustiti našim.

Zdaj še nekaj. Tisti Urban Dakskobler, ki se je 11. jun. pod Kotmarovasio vtopil, izvekel se je pri Goreči vesi 26. junija iz Drave; v št. Kancijanu so ga pokopali. Osem dni pozneje pride komisija in z njo dva moža merliča ogledat. In glej težavo; una dva ne znata nemški, uradnika ne slovenski; dolgo so se mučili, potem se je vendar nek gospod našel, ki jim je tolmačil.

Kamor prideš, povsod slišiš, kako se ljudje o vojski pomenkujejo; kmet skorej noče verjeti, da so nase Prusi podjali. Veči del naših je te misli, da bi bilo bolje, ko bi se bila reč mirno in brez vojske poravnala, dasiravno ne obupajo, da bode končno zmaga vendar le naša. Od kod bomo denarja dobili, čeravno imamo še dosti ljudi, popravljujejo nekteri; drugi pa terdijo, da bodo spet navstala nova plačila. Radi bi vsi dajali in plačevali, da bi le kaj imeli! Tudi za ljudi bo sčasom težava!

Iz Ljubljane, 10. julija. L—č. (Še nekaj o Sokolu in ranjenih; društvo milosrčnih gospá.) Da je odbor Sokola poslal g. deželnemu poglavarju odgovor, v katerem je razloženo, zakaj da se Sokol ni mogel udeleževati prenašanja in sprejemanja ranjenih, dal sem Vam že drugod na znanje. Koj drugi dan je dobil načelnik Sokola g. mestni župan dr. Costa

slededi odgovor od deželnega poglavarja barona Bacha: „Ker po razodetih mi razmerah za zdaj odpade delavnost Sokola na kolodvoru, zahvalujem se za naznanilo človekoljubne pripravljenosti, katero mi je priobčil odbor s pismom od 5. t. mesca.“ Po tem takem bi bila ta stvar, o ktere se je toliko govorilo, rešena. Čudno je le to, da se tako hitro najdejo jeziki, kateri očitajo Sokolu, da nima nič človekoljubja in patriotizma in Bog ve kaj še vse. In zakaj vse to? Zato, ker se on, dobro poznavši okolščine, ni hotel vrvati v opravila, ktera so prevzeli že drugi. Ko je pa Sokol združen s čitalnico dvakrat naklonil s svojo umetnostjo in svojim trudom stradaljočim rojakom izdatno denarno pripomoč, takrat nobeden teh zlobnih jezikov ni prašal: Zakaj nemški turnerji prav nič ne store? Takrat je bilo vse tiho! Da je Sokol okolščine popolnoma dobro razsodil, pokazalo se je, ko je „Laibacher-Turnverein“ na ponudbo Sokolove pripomoči odgovor dal, da „Laibacher-Turnverein“ sam popolnoma zadostuje, tedaj zavrgel ponudbo Sokola. Koj drugi dan zjutraj potem pa smo videli, da res zadostuje (!), kajti cele 4 (piši štiri) turnerje smo videli na kolodvoru! To je bilo 7. t. m. zjutraj okoli 10. ure. Iz tega se marsikaj lahko izpeljava!

Pri društvu milosrčnih gospej se je vnel med dvema visokima gospema prepir, kateri delavnost društva jako ovira. Celo dopisnik „Tagespošte“ nam naznanja to, kakor tudi še drugo novico, da se zdravnik dostikrat britko pritožuje, ker so gospé premarljive ali po ljubljansko „kšäftig“ — da dostikrat ranjene bolj mučijo, kakor jim pomagajo in da brez da bi vprašale zdravnika, prevzamejo rane ravno takim, ki so miru najbolj potrebni. Tacih pritožb smo žalibog tudi tukaj res dosti slišali, tedaj nemoremo reči, da se dopisnik „Tagespošte“ laže, kakor je to pri tacih gospodih res včasih navada, posebno če o narodnih zadevah pišejo. To pot se mu to ne more očitati! Nadjamo se, da se bode boj teh dveh gospá poravnal, ker za tako milosrčne gospé se nič kaj ne spodobi, da se prepirajo.

Iz Haloz. B. R. (Kako gre z berači ravnati? Psetnina. Poziv.) Deželni zbor štirski je sklenil odpraviti beraštvo, nadležne klateže in potepuhe in na vso moč pomagati, da se v okom pride temu zlegu; zato je deželno namestništvo razposlalo prepis županstvom, vsled kterege naj se redno po neki osnovi deli milostinja ubožcem vsake župe od župnega urada v porazumljenjiz žu-

panskim uradom iz ubožnice; kjer pa ne shaja, naj se nasveti dajo, kako da bi se moglo pomagati. Navadni berači in potepuhi, ki so sicer zdravi ljudje pa se jim delati ne ljubi, in pa rokodelski otroci nezmerno nadlegujejo ne samo meščanov, nego tudi veččane in je treba vsak hip v žep segati; pa naj bi že bilo, ako bi se ne bil že spraznil. Moja misel je: Vsaka občina naj skrbi za svoje domače ubožce; če je pa presiromašna, naj se ji v sili pomore iz okrajne penenice, če pa tudi ta ne bi zmogla potrebne pomoči, naj se prošnja vloži deželnemu odboru za podporo iz deželnega zaklada, klateži, potepuhi in dangube pa naj se odpravijo, če inaki ne, z uradnim spremstvom v svoje občine, kamor spadajo. Občina jim bo že skrbela za delo, ako so zdravi in močni. Dan današnji je malokomu tolika sreča, da bi brez dela, truda in skrbi mogel živeti, to je ugodno lenjariti, ter se krmiti iz žuljev drugih ljudi. Najpotrebnejše pa je, da se postave v tem izdane ostro in brez vsake milosti izvršujejo, saj vemo, da najboljša in najkoristnejša postava nima vrednosti, ako se ne gleda zvesto na to, da bi se na tenko spolnjevala.

O tej priliki se mi potrebno, zdi omeniti neke nespametnosti. Županje zavrčki so na Ivanje ali krešni dan dali oznaniti po g. učitelju, ki je tudi občinski svetovalec, psovnine ali psetnino, to je dačo, ki naj bi se plačevala za pse in sicer od vsakega posamega psa 2 gld. na leto. Red in pot, da se taka dača vvede, je ta le: Občina mora to v seji skleniti po večini glasov, potem naznaniti v podkrepljenem pismu deželnemu odboru, in ako ta spozna, da bi dobro in potrebno bilo nakladati tako dačo, sme se kaj takega zgoditi. V tem primeru pa bi se ne smelo merilo jemati po mestnem davku; kormanje, želarje in viničarje imajoči posamna sloka ščeneta, da jim po noči bevkajo, po dnevu pa kake kure iz kvara naganjajo, nimajo dostikrat si soli s čim kupiti, ne da bi po 2 gld. psovnine plačevali, nepotrebnih mopsov, mufov in pinčev pa ni videti v Halozah. Zavrčki gospodje županje pa niso odborov sklicali v seje, nego so svojevolijskuhali to nepotrebno čorbo, menda vsled nekega pisma od okrajne, gosposke, ki ga najbrže razumeli niso! Glasno moramo gg. županom in drugim zatrobiti, da sami nimajo nikake sklepayne ali določivne moči in oblasti, nego samo izvršivno, da izvedejo in opravijo, kar odbor sklène.

Ptujski okrajni glavar je razposlal poziv svojim okrajanom, da pritekó na pomoč

Besednik.

Šolske zadeve v Velikovcu!

9. julija

Namenil sem se sicer vsaj za nekaj časa šoli slovo dati; pa zdi se mi, da bi prerano molčal, torej naj še kaj spregovorim. Bil sem pervikrat že 6. julija 1864 k mesečnemu šolskemu posvetovanju povabljen; prišel je ob 9. uri, ko sem ravno od oltarja v žagrad stopil, neki učenik rekši: „Ist Ihnen vielleicht gefällig der Monat-Schul-Conferenz beizuwohnen, sind eingeladen, sie fangt gleich an“. Jaz sem se zahvalil za njegov spomin in se je nisem udeležil. Imeli so učeniki že prej večkrat take posvete in nikdo ni vedel, da je dolžnost tudi katehete tje povabiti in jim naznaniti, o čem da bode govor in posvetovanje. Tudi kateheti imajo pravico govoriti in protokol (zapisnik) podpisati, ne le samo poslušati. Izostal sem pa tudi iz drugih vzrokov, ktere bom govoré o naših šolskih shodih naznanil. K taki pomenitvi so me zopet povabili 27. junija t. l.; zvečer sem tudi, hvala Bogu! da so se usmi-

lili poprej mi naznaniti, o čem da se bodo pomenkovali.

Bilo je od prečast. gosp. dekana samega sproženo trojno vprašanje, katerih zapopadek se je glasil:

- I. Kteri nagibki so za — in kteri proti temu, da se šola še le ob 9., namesto kakor dozda, že ob 8. uri začinja?
- II. Ali bi bilo primerno ravnati se tudi tukaj kakor v sosednjih šolah in začinjati šolsko leto še le meseca novembra?
- III. Kako bi se moglo doseči, da bi se šolska meša bolj po redu obiskovala in da bi otroci za njo bolj vneti bili?

Bili so pričujoči 4 učeniki in 2 kateheta; med njimi jih je pri 1. vprašanju 5 glasovalo za staro navado, ker so terdili, da je: 1.) Večina (?) otrok iz mesta, kateri k šolski meši ob 1/2 8 ravno tako lahko pridejo kakor ob 1/2 9, in tudi mestnjani želijo, da ostane vse pri starem. 2.) Kaj bi rekle vse spoštovanja vredne mojskre (šivilje), ako bi se šola še le o 11. uri končala in kdaj bi potem učeniki še poduke po hišah imeli? 3.) Predolgo bi morali šolarji málíce čakati in gladovati.

Pobijal je torej staro kopito le en sam in terdil, da je potreba, da se ta reč preuredi. Otroci, ki so najdaljši, morajo po zimi že po noči od doma iti, ako hočejo o pravem času priti in da ne le kmečki, ampak tudi meščanski navadno zamujajo, prepozno prihajajo in tako podučevanju škodujejo. Na tak ugovor je pa nasprotna stranka vedela zagotoviti: „Es sind nur ein Paar in jeder Schule, die öfter zu spät kommen“. Škoda, da ta beseda ni resnica! Sešteval sem prepozno prihajoče že leta 1864, lani in letos, ker sem večkrat še le o 1/2 10 uri v šolo pridši našel včasih po 5 otrok klečati zavoljo tega, ker so prepozno prišli. Jela me je ta napaka (kajti pri drugih farnih glavnih šolah se uk še le začinja ob 9. uri: tako v Š. Paulu, v Doberlivesi pa ob 10—12 in od 1—3) žaliti in začel sem ostro paziti in od dne do dne si včasih kaj zapisati. Naznanjam torej za staro navado navdušeni stranki, da jih je leta 1864 4. novembra 21, 5. pa 17, 16. decembra 19, 17. pa celo 27 otrok mudilo.

V letu 1865 sem zapisoval 5 krat po zimi in po letu in bilo je v 6 dneh ne manj kot 137 otrok, ki so mudili. Da sem kupoma postajajoče že večkrat priganjal, naj hitrej hodijo, pa ne le jaz ampak tudi g. dekan, ko

ranjencem, bodi si z novci ali drugimi rečmi; toda toži se že, da se kaže malo vspeha. Dragi gospod! K Slovincu se mora govoriti v slovenskem jeziku, ako se hoče vspeh doseči, nikar pa v nemščini, ktere ne znamo, zapomnite si za vselej, da je ptujski okraj na Slovenskem in slovenski! Celo v tolikih stiskah nočete dati, kar nam gre! —

Iz Gradca 7. julija. (Občutki po zgubi; tirjanje avtonomistov; strežba ranjenih vojakov; planinski loveci; konec šolskega leta.) Kakor kmet po hudi nevihti in toči žalostno pa obupno gleda svoje polje, tako in še z britkejšim in tužnim srcem se oziramo zdaj na bojno polje na Českem, kjer je toliko hrabrih vojakov za drago domovino žertvovalo svoje življenje. Jasno je ko beli dan, kako so avstrijski Slovani si prizadevali, da bi se bil mir ohranil, in ko se vendar ni slušalo na njih glasove, podpirali so ravno tako krepko vlado z materijalnimi in dušnimi žertvami, da bi do dobrega nasekali prevzetne sovražnike. Jasno je zdaj, kako so Čehoslovani v dani habsburškemu prestolu. Kamor Prusi pridejo, naletijo na vpor pridnih slovanskih deželanov. Z vilami in sekirami se branijo česki kmetje zoper pruske trume; v stolpih se zagrajuje in se ne vdajo, in rajši poginejo pod razalinami obzidja, kteremu so le topovi kos; da, celo ženske se kažejo Špartanke. Oj škoda, da se ni koj dalo orožje v roke takim pogumnim, junaškim in zvestim Avstrijancem!

In glej čuda! še zdaj se nočejo avtonomisti zmodriti; še zmirom jim roji velikomemska ideja po motnih glavah. Kdor zdaj v obličja sovražnika dualizem priporoča, ne more družega želeči nego konec Avstriji, ki se sme skorej edino le zanašati na zveste in vdane Slovence. Da se tem nevarnim tirjatvam ne bode vdalo ministerstvo naše, porok nam je razumno postopanje Belkredijevo nasproti dunajskemu občinskemu svetovalstvu. 6. jul. je namreč tirjalo, naj se skliceta ogerski in oži državni zbor.

Kako je ljudstvo sploh pripravljeno darovati vse, vidi se najbolj pri strežbi ranjenih vojakov. Sirote, ki skoraj sami nimajo obleke in živeža, donašajo darove in pridno strežejo ubogim vojakom. Dozdaj jih je v Gradec že 900 došlo in vsak dan jih prihaja kakih 200 iz južnega bojišča. Že pri-manjkuje platna in cufanja; zato se je vno-vič poziv razglasil, naj se te potrebne reči priskerbi. Nekteri ranjeni imajo še tisto

je $\frac{1}{2}$ 8 in tudi 8 ura še dolgo odbila, morejo prebivavci naše ulice pričati. Terdila je n- sprotna stranka, da so otroci, kterimešo in šolo zamujajo, le otroci nemarnih staršev, na ktere se ne more gledati. — Jaz pa, ako je treba, morem imenovati tudi pridne učence in deklice poštenih imenitnih staršev in c. k. uradnikov. Izgovarjajo se pa na- vadno mestni otroci, da so jih prepozno zbu- dili, da niso prej zajuterka dobili, da so morali iti po mleka, po žemlje i. t. d., kmečki pa večidel, da se niso mogli obuti ali pa da je ura obstala i. t. d. Dalje kaj počenjajo otroci tiste tri cele ure, ki so med predpoldensko in popoldensko šolo? Vganjajo burke in norčije, počenjajo truš in šunder, da se čujejo pritožbe od vseh strani.

Vem v našem cesarstvu ljudske šole imenovati, ktere štejejo dosti več šolarjev kot velikovška, pa je vendar pri njih šola še le od 10—12 in od 1—3 in ljudje so zadovoljni; velikovski učenci pa potrebujejo opoldne 3 ure, da se oddahnejo, — vse drugo bi mogli prej ali poznej storiti!

(Konec pride.)

srajco na životu, v kterej jih je krogla za- dela. — Posebno veliko slovenskih zdravo- slovcov pomaga, obezovati in umivati rane ubogih vojakov. —

Od začetka je bil namen planinskih lov- cev, braniti notranje -avstrijske dežele po planinah; od tod tudi ime. Pa zdaj se je za dobro spoznalo, da se pošljejo severni armadi v pomoč. Že 4. t. m. so 2 kompa- niji poslali na severno bojišče in danes zo- pet odrinete dve proti Dunaju.

Vseučilišni dijaki že zaporedoma zapu- ščajo Gradec; mnogo jih po državnem izpitu precej k vojašini pristopi; živa pri- ča, da jih oživlja domoljubni duh. Srednje in niže šole se končajo še le konec tega meseca. Šolska mladina, kadar prideš domu med svoje slovenske rojake, ne zabi buditi in razširjati narodnega duha; priporočuj slovenske časnike!

Iz Šoštanja. J. D. B. (Kako je kaj? Nabira. Milosrčnost). Avstrija vsled kraljevogralskih tužnih dogodbe ne bo upa- dla v sercih svojih narodov! Vse se je ži- vahno razgorelo, vse je novo požarno in nav- dušeno za nesrečno milo Avstrijo. — Vo- jaška nabira bo; fantje, posebno bolj izbu- jeni in prebrisani, želé biti vojaci, in pobiti prevzetne Pruse. — Še nekaj! Naš okraj je sklenil oskerbljevati dvanajst ranjenih vojakov — se ve da možakov, kteri se tu- kaj razumejo. Vse se živo pripravlja z ra- dovoljnostjo, prej ko mogoče jih tukaj spre- jeti. Okrajni zdravnik gospod Fr. Neker- man, po rodu Slovenec, je izrekel in za- gotovil, ranjence zdraviti in zdravila dajati brezplačilno. — Slednje dni je še tudi od Paške šole bilo poslano precej pukanja. Slava! — Živila naša mila Avstrijska do- movina! Ona krije blage narode! to naj zvedo sovražniki njeni! Z Bogom! junaci severne armade! Serca na viš! Bog blago- slovi puške, bodala in pesti krepkih naših vojakov!

Iz Šoštanja. („Tagesposta“ pa njeni sveti.) Že dalj časa premišljam, kaj vendar našo ljubo prijateljico „Tagespošto“ in njene učenjake sili, da si tolikanj glave belijo in prizadevajo, kako bi nam Sloven- cem svojo kulturo in „Bildung des Verstan- des“ itd. vrinili in tako nas oblažili! Le škoda, da je njih trud zastoj, ker jaz pravim, da „Bildung des Verstandes ohne Veredlung des Herzens etc. etc.“ — — — — — to rodi, tako uči tudi nemško ukoslovje, več slabega kot dobrega. — Moj Bog! „sittliche Bildung“ nam naročujejo. Kdo iz- med rodoljubov pa ni ves vnet za požlaht- njenje ljudstva? Ali niso v ta namen že po mogočnosti skerbili in delali — domo- ljubi slovenski, skerbijo in delajo še? — Od kod neki veje najbolj veter „der Ent- sittlichung?“ — Ravno samo pri nas je do- kaj hudobnega ljudstva! Ta odgovor dajejo isti časniki pogostoma, ki navadno mergolijo tacihi reči. — Da, leca je za to, ali ne le leca, — tudi šola, šola! Saj nemškutarji in vsi štimanoglavci ne hodijo radi v cerkev, kaj tedaj leca pomaga? Hočeš staro drevo pripogovati, če mladega nisi? — Kako pa so se naši kmečki otroci pred dvajsetimi leti kerščanskega nauka učili v šoli? Ali ne ravno vseskozi v tujem, nemškem jezi- ku? Kaj so pa odnesli prida in zlahtnega v sercu iz nje? — Prazne besede! — Veliko žalostnega bi se še navoditi dalo o zvedno- sti pri velikonočnem spraševanju, pa dosti naj bo! Mislim, da po tej poti, kakor smo do zdaj hodili, bili bi lahko skorej krivo vero z muziko pripeljali med praznosrčne, ponemčene šolarje slovenskega rodu. Hvala Bogu! da se je na bolje obrnilo vendar nekoliko. Tudi nam serce tuguje zaradi veliko spridenih vojakov; ali prašajte, koli- ko je verlih in zbuženih ter slovensko omi- kanih rodoljubov med njimi! Tudi za to naši možje skerbijo, da se prostemu ljudstvu nauk o umnem kmetovanju pripravi. Pa draga „Tages- posta“ ne ve, da imamo koristne kmetijske

„Novice“, Zalokarja in drugih verle podučivne knjige za vino, sadje, čebelo- in živinorejo, in da je skerb domoljubnih mož po čitalnicah in drugih družbah vse to še obširnije med ljudstvo po vsaki mogoči poti razsejati. — Ali ni potem nespametno, da se kdo derzne o rečeh soditi, kterih ne pozna, in ki jih razume kakor zajec na boben! — Naš ubogi kmetič ne razume nemški več, ako ravno je 4—6 let tratil s strašno uče- nostjo: der Haspel, des Haspels, dem Has- pel i. t. d., ker mu ta jeziček ni „Um- gangssprache“ — da bi prebil nauk o kme- tijstvu; — slovenski pa spet le taisti znajo, ki so se ga brez šol z veliko marljivostjo priučili. Nemci, vpeljite v svojih šolah tur- ški jezik „als Unterrichtssprache in čez 50 —100 let imate same „Hottentote.“

Iz Minesote v Ameriki, 5. junija 1866. (**) (Moj misli o „Slovincu“. Od- kod beseda „hurrah“? Nova Idrija.) Ne zamerite mi, da Vam tudi jaz nekaj vr- stic za „Slovenca“ pošljem. Če so vam všeč, le natisnite jih. Najprej Vam moram odkritosrčno povedati, da Vaš v resnici iz- vrstni list „Slovenec“ vselej z veliko ra- dostjo prebiram tu v teh divjih krajih med divjimi Indijani, in zelo me veseli, da se tako vrl in hrabro poteguje za svete naše narodne pravice. Z velikim veseljem me navdaja tudi, kadar prebiram, kako moško se borijo naši domorodni poslanci na de- želnih zborih proti vsem nemškutarskim zvižacem, lažem in krivicam. Ravno tako me tudi zelo veseli, da se duhovni labod- ske vladikovine tako vrl zoperstavljajo vsemu nemškutarjenju od ktere koli strani in da ne gledajo toliko na osebo, ktera jih k nemškutovanju siliti hoče, ampak le na pra- vico, in da le skrbé in so vneti za blagor njim v dušno varstvo izročenih. Le duhov- niki ljubljanske vladikovine se še premalo energično potegujejo za svoje svete narodne pravice. Le premalo je še v. č. dek. To- manov *) v tej vladikovini! Moralo pa bi jih kaj več biti, da bi se zoperstavljali tako strašnemu nemškutarjenju. Kljub vsemu temu pa tudi vemo, da še vlada pravični Bog, ki vsako krivico kaznuje o svojem času! — Ker mi tedaj „Slovenec“ tako zelo dopada, želim ga za naprej naravnost sem- kaj prejemati. S tem mi bo vredništvo kar zelo vstreglo.

Zdaj pa še nekaj iz amerikankega lista „New-Orleans Tribune“. Berem namreč v tem časniku v angleškem listu, kar tu po- dajam v slovenskej prestavi, kaj da nam- reč pomenja beseda „Hurrah“. — Ta beseda je čisto slovenska in se čuje od bre- gov Dalmacije do Beringove morske ožine in se čuje tedaj, kedar je ktero ljudstvo, ki živi med temi mejami, primorano poka- zati junaštvo in moč svojo. Postala pa je iz prejšnje ideje ali misli, da gre vsak, kdor junaško umerje za domovino svojo, naravnost v nebesa (hu-raj-v raj), in za- volj tega so vojskovalci v začetku vojsko- vanja vpili „hurrah“, kakor Turki „Allah“, ter so se tako eden družega navduševali, da bi pozabili zemljo in zaničevali smrt, misleči, da bodo precej po smrti gotovo v raju obilno obdarovani in poplačani. — Tako amerikanski list. — Zdaj pa še nekaj dru- zega. Idričanje na Kranjskem morebiti še ne vedó, da imamo tu v Ameriki tudi že „Novo Idrijo“. Je namreč mestice, ime- novano od Amerikancev „New-Idrija t. j. Nova Idrija, v državi Kaliforniji na južno- izhodnji strani mesta „San Francisco“ blizo rudnikov, kjer se dobiva živo srebro. Sicer pa jaz še nisem bil tamkaj, da bi vedel po- vedati, ali stanujejo tam Slovenci, ali Nem- ci, nemškutarji, ali Kinezi, Amerikanci ali Japanezi, Mehikanci ali Angleži itd.; torej tudi ne morem nemškutarjem v stari Idriji na Kranjskem naznaniti, ali pojó mali šo-

*) Vsi č. gg. dekani so se skazali kot prave in serčne „Toman“-e, česar g. dopisovalec v daljni Ameriki menda tedaj še ni vedel. Vredn.

larji pri maši ali „Hier liegt“ ali „Wir werfen“. Toliko pa vendar smem reči, da bi se novi Idričanje gotovo sramovali in da ne bi bili imenovali svojega mestica „Nova Idrija“, da bi bili vedeli, kaj da se v stari Idriji na Kranjskem godi!

Severno bojišče.

Mnogo žalostnih novic nam prihaja od tod, pa javeljne jih bo še konec, — obetajo se nam še hujše. Bodimo torej tudi kristjani in ne zgubimo upanja! Veliko, neizrečeno veliko smo zgubili v kratkem, v dobrih 14 dneh — po vnemarnosti naših diplomatov in vojskovodjev, vendar se pa lahko še vse na bolje oberne in popravi, če viši le še pravo zadenejo. Zadnji čas pa je, da se to zgodi! Da bi se bili po naših slovanskih željah in nasvetih kaj ravnali, nikdar bi nam ne bilo treba kaj s tega bojišča pripovedovati, ali vsaj tako žalostnih dogodbe ne, ki stresajo zdaj cesarevino našo od pokrajin do pokrajin ter jo ponižujejo tako, da zastoj iščemo enacih primer v najžalostnejših časih avstrijske zgodovine, in da kervavi gotovo serce vsacega pravega domoljuba žalosti, jeze in sramote!

Pa dosti o tem. Padla je, kakor smo že zadnjič na kratko omenili, zlata stoturnasta Praga 6. t. m. pop. Prusom v roke. „Politik“ piše, da je prej te dni bežalo več ko 10.000 ljudi iz mesta proti Pelznu, da je bila zmešnjava zlasti tedaj kar velika, ko so se tudi cesarski in deželni uradniki, policaji itd. na pot spravili. 6. t. m. zjutraj vedelo se je za gotovo, da jo Prusko kardelo princa Frisca Karola (20.000 m.) maha na dveh straneh proti mestu. Grof Lažanski se je še enkrat poslovil in zapustil mesto. Na stolpih, palačah in hišah so začele vibrati bela bandera — znamenja naše slabosti! Proti 5. se pelje kardinal in nadškof praški z županom vred sovražnemu poveljniku do prve postaje naproti ter ga prosi v posebni zaslišbi, naj z mestom usmiljeno ravna. Potem pa so šli Prusi skozi Nova vrata in Karolinsko predmestje ter tako v oblast vzeli staroslavno našo Prago, ki, kakor piše „Pol.“ v neizmerni žalosti, še ni doživela v svoji preslavni zgodovini enake -- sramote. To je sad prečudne avstrijske politike! Pražani so bili tedaj mirni in vdani, dasiravno jim je gotovo žalosti pókalo tužno serce. Poveljnik, nek general Gruščinski, je obljubil lepo ravnati, samo da se tudi prebivalci mirno in lepo zaderže. Pripravno ali zasebno premoženje je varno, samo da bo mesto moralo vojake rediti. Vsi oklici se naznanjajo v českem in nemškem jeziku. Za varnost skerbi zdaj mestno starešinstvo, ker so vsi policaji na Dunaj odšli. Vrednikom je bilo na znanje dano, da ne smejo zoper Pruse pisati itd.

V Pragi ostane za posadko 8000 pr. vojakov, ki bodo v kosarnah in šolskih soseskah stanovali. Za jed in pijačo jim morajo Pražani skrbeti. Razun tega bodo morali tudi še več ko 50.000 m., ki bodo šli skozi mesto, z živževem preskerbljevati. Vsi begunci so nazaj poklicani. — Tako Prusi še vedno ne počivajo, dasiravno se je že pred nekaj dnevi premirje za trdno naznanjalo. Ali to vendar ne more res biti, ker bi sicer javeljne smeli naprej. Tako pa zvemo (13. jul.), da so tudi že Jiglavo in Znojim posedli in da jo mahajo neki naravnost proti Dunaju, ne oziraje se na Olomuc, ki je bolj protizahodni strani Moravskega. — Kaj pa naša nesrečna armada? Več dni po nesrečni bitvi 3. t. m. ni bilo od nje nič gotovega slišati, ker je bila še vsa, kar se je je rešiti moglo, razkropljena. Zdaj še le se piše, da je Benedek s svojim glavnim stanom prišel 9. t. m. v Olomuc in da se je neki tam spet blizu 200.000 mož zbralo, ki imajo o svojem času spet na sovražnika

vdariti, — če prej ne sklenejo miru, ki se ga pa pri zdanjih okoliščinah ni lahko nadjati. Po pravici velja tu pogovor: Derži ga, lovi ga! — Sicer pa so še vsi časniki polni popisov grozovite bitve pri Kraljičnem Gradcu. Vsak ve še kaj novega in strašnejšega povedati. Zakaj da se je pa za nas tako nesrečno končala, temu je bilo krivo, kakor smo že omenili, slabo vodstvo, večja sovražnikova moč in umno vojskovanje, puške na igle itd. Pred vsem pa se imajo obtožiti naši „nemški bratje“, izmed katerih nam ni razun Saksoncev nobeden na pomoč pritekel. Benedek je res veliko veliko pregrešil, ali beržkone je v upanju na nemško pomoč v tako zadrego in nesrečo sebe, armado in državo našo pripravil. — Mi Slovani smo dosti zoper vojsko pisali, — pa Avstrija je vendar šla na vojsko, braniti Nemcem njih pravice, pa bila je žertovana in premagana za Nemčijo. Benedeku se je prav za prav nemogoča res izročila! In tako spet prebitko čutimo, kaj se pravi: „Mi lahko čakamo!“ (Berni 12. j. zapustili ces. uradniki.)

Južno bojišče.

Prav na kratko naznanjamo to, kar se je zadnje dni tu godilo. Naš cesar je Napoleonu Benecijo nepogojno odstopil, samo da bi Lahe pomiril. Vsled tega se je že izvolil nadvojvoda Albreht za višega poveljnika vesoljne armade, in gen. John za načelnika glavnega stana. Vsa južna armada odrine prej ko mogoče proti Olomucu, da se z ostankom krasne Benedekove armade združi in da zgrabi hitro sovražnika, če se premirje ne sklene. V ta namen se je gotovo tudi tako hitro 200 milijonov na posodo vzelo. 60 milij. da koj narodna banka, zastavi pa se jej bogati rudnik v Vilički. — Kaj pa Napoleon prav za prav z Benecijo početi misli, to pa ni še prav jasno. Piše se samo, da ga je trdna volja, da se premirje naredi s Prusom in Lahom, da so francoske ladije in komisar Leboef na poti v Benetke, general Frossard pa v glavni stan pruske armade, ki je zdaj v Svitavi na Moravskem, s tem poročilom, da napové oroženo posredništvo francoske vlade, ker Napoleon hoče, da Avstrija ne oslabljena ostane v svoji moči. Gen. Cialdini je sicer že 8. t. m. s 150.000 m. čez reko Pad na Beneško vdaril, — mislimo pa vendar, da se bodo Lahi Napoleona zbal in storili, kar jim bo on ukazal. Tu tedaj je beržkone konec puljave.

Razne novice.

*** Iz Ljubljane: Druga vojskina naznanila v slovenskem in nemškem jeziku, ktere izdaja slavno deželno predsedništvo, prišla so te dni na svitlo in so se naznanila tudi po voglih. Kako se je vstreglo s tem, posebno prostemu ljudstvu, se je lahko videlo iz tega, da se je pri vsakem voglu zbrala, posebno v nedeljo, velika množica, ktera je pazljivo prebirala ta naznanila.

*** Kaj je s „Schützentruppen“ (kompanijo strelcev), ktero so hoteli napraviti tukajšnji strelci, od tega se prav nič ne čuje. Menda je cela stvar, ktera se je v začetku s tako gloriozo naznanjala, mirno zaspala! Oglasilo se jih je nekaj — pa vsi so hoteli biti oficirji!

*** V pondeljek bi se bil kmalo vnel boj med kranjskimi in laškimi zidarji, ker so napadli kranjski zidarji laške in jih hoteli odpoditi v dveh krajih, vendar se pa pomirili potem, ko je mestna policija zgrabila nekoliko rogoviležev in jih zaprla.

*** Zadnji vlaki z ranjenimi so se peljali le skozi Ljubljano, po kratkem odpočitku, ktereja so imeli ranjeni tukaj; potem so se odpeljali koj naprej. Vsak vlak je spremlil od tukaj en zdravnik.

* Jez čez Ljubljano zaradi snajenja in vglavljenja struge se vendar le popravlja in izdeluje, vendar pa tako, da se bode mōgla voda vsaki hip spustiti v strugo. Po tem takem se voda ne bode zapirala, ako bi zdravniški oziri tega ne pripuščali.

* Ne moremo si kaj da ne bi spet „slov. Glasnika“ z vso pohvalo, ki jo tudi res zasluži, omenili. List za mesec julij nam spet prinaša celo torbico lepoznaško-podučnega berila. — Gotovo bo spet vsak s serčnim veseljem po njem segel in ga prebiral. Slovenci, naročite se vendar prav obilno nanj, sej ne velja veliko — 1 gld. 50 kr. za pol leta! Obsega pa ta list sledeče: 3 pesmi, namreč „z biseri se rada kinča“, od L. Pesjakove, „Ponočni jezdec“ od Fr. L. in „Regata“, balada od verlega g. Fr. Zakrajšeka; potem zanimiva izvirna zgodovinska povest iz 15. stoletja „Hči mestnega sodnika“ spisuje g. J. Jurčič; nadalje „Certice iz življenja na kmetih“, o Andrejčekovega Jožeka; „O nekdanjih Slovanih v Retiji in Helveciji“, spisal g. Davorin Terstenjak; „Značaji iz življenja našega naroda“, spisuje g. Mat. Valjavec; „Slovenska terminologija za mineralogijo“, spisal g. Fr. Erjavec; „Slovansko Berilo“ v hervaskem, českem, polskem in ruskem jeziku; „Književni obzor“ slovenskega slovstva; „Besednik“ ima zanimiva sporočila iz Celovca in Ljubljane in še nekaj družih drobtinec. Že samo napisi in imena pisateljev nam kažejo, da so posamezni sestavki jako važni in zanimivi. Slovenci, naročite si naročite „slov. Glasnika.“

*** Na Dunaju je pred 14. dnevi umrl tudi po slovenskem svetu dobro znani advokat dr. Karol pl. Vilas v 36. letu svoje starosti. Bil je rajni na Tiroljskom doma in eden izmed najimenitnejših in najbolj čislanih dunajskih advokatov, ki je tudi nekdanji znani časniki „Ost und West“ večkrat pred sodbo izverstno zagovarjal. Kdor ga je slišal govoriti, zares moral se je čuditi njegovi zgovornosti, bistroumnim logičnim dokazom in neustrašenemu pogumu, s kterim je zlasti v neprijetni Šmerlingovi dobi tožence na vse strani branil in zagovarjal. Kazala se je zares verlemu odvotniku lepa prihodnost. Naj v miru počiva!

* Dr. Giskra, znani nemškutar in nasprotnik Slovanstva, ki je bil nedavno za bernskega župana na Moravskem izvoljen, je že tudi zdaj poterjen od Njih. Veličanstva. Po volitvi je neki rekel, da ima tudi Slovane rad, — ali to mora še le v djanju pokazati. Prilik se mu gotovo ne manjkalo!

Duhovske zadeve.

Kerška škofija: G. Valentinič Al. fajm. v Bredljah je umrl. R. I. P.!

Ljubljanska škofija: G. Jakop Marolt je dobil duhovnijo pri sv. Križu poleg Turna.

Lavantinska škofija: G. Juri Arzenšek je dobil župnijo ali faro v Ulimijem.

Loterija.

Gradec: 83 86 49 83 17.

Prihodnje srečanje je 18. julija 1866.

Dunajska borsa 10. julija 1866.

5% metalike	54 25
5% nacional	60.65
1860 derž. posoj	72.40
Bankine akcije	667.—
Kreditne	136.—
London	133.—
Novi zlati	6.33
Srebro	126.—